

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC MÔN TOÁN CHO HỌC SINH LỚP 5 Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC

Trần Ái Diệp Hồng Duyên
Học viên Cao học, Đại học Trà Vinh

Tóm tắt: Thực tiễn tại Trường Tiểu học Yên Thế, phường Tân Bình, TP. Hồ Chí Minh cho thấy, mặc dù năm học vừa qua khối 5 có 237 HS và kết quả kiểm tra môn Toán nhìn chung đạt điểm số cao, nhưng nhiều em vẫn giải toán rất chậm và lúng túng khi gặp các tình huống mới. Điều này phản ánh thực tế rằng việc dạy học vẫn còn nặng về truyền thụ kiến thức, chưa thực sự chú trọng rèn luyện tư duy và PTNL cho HS. Trước những yêu cầu đó, việc xây dựng và triển khai đề tài “Quản lý HDDH môn Toán cho HS lớp 5 ở Trường Tiểu học Yên Thế, phường Tân Bình, Thành phố Hồ Chí Minh theo hướng PTNL” là cần thiết. Trong phạm vi bài viết này, tác giả trình bày một số vấn đề về lý luận từ kết quả nghiên cứu đề tài trên.

Từ khóa: Quản lý HDDH môn Toán, cho HS lớp 5, phát triển năng lực

SOME THEORETICAL ISSUES ON MANAGING MATHEMATICS TEACHING ACTIVITIES FOR 5TH GRADE STUDENTS IN PRIMARY SCHOOLS

Abstract: The practice at Yen The Primary School, Tan Binh Ward, Ho Chi Minh City, shows that although the 5th grade had 237 students last school year and the math test results were generally high, many students still solve math problems very slowly and struggle when encountering new situations. This reflects the reality that teaching still heavily focuses on knowledge transmission and does not truly emphasize developing critical thinking and competency skills in students. Given these requirements, the development and implementation of the research topic "Managing Mathematics Teaching Activities for 5th Grade Students at Yen The Primary School, Tan Binh Ward, Ho Chi Minh City, towards Competency Development" is necessary. Within the scope of this article, the author presents some theoretical issues arising from the research results of the above topic.

Keywords: Management of Mathematics Teaching Activities, for 5th grade students, competency development.

Nhận bài: 29.12.2025

Phản biện: 20.01.2026

Duyệt đăng: 25.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục và đào tạo luôn được xác định là quốc sách hàng đầu, giữ vai trò then chốt trong việc nâng cao chất lượng nguồn nhân lực và thúc đẩy sự phát triển kinh tế – xã hội. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhấn mạnh tầm quan trọng của giáo dục trong việc đào tạo những con người “vừa hồng, vừa chuyên”, vừa có phẩm chất đạo đức, vừa có năng lực chuyên môn. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XI) đã chỉ rõ định hướng đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục: “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học”.

Trên cơ sở Nghị quyết 29, Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 được triển khai với mục tiêu phát triển năng lực học sinh (PTNL HS) thông qua việc đổi mới nội dung và phương pháp dạy học. Theo Thông tư số 27/2020/TT-BGDĐT ngày 04/9/2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo, việc đánh giá HS tiểu học phải hướng đến cả phẩm chất và năng lực, cung cấp thông tin kịp thời để điều chỉnh hoạt động dạy học (HDDH), từ đó hỗ trợ quá trình phát triển toàn diện của HS.

Thực tiễn tại Trường Tiểu học Yên Thế, phường

Tân Bình, TP. Hồ Chí Minh cho thấy, mặc dù năm học vừa qua khối 5 có 237 HS và kết quả kiểm tra môn Toán nhìn chung đạt điểm số cao, nhưng nhiều em vẫn giải toán rất chậm và lúng túng khi gặp các tình huống mới.

Trước những yêu cầu đó, việc xây dựng và triển khai đề tài “Quản lý HDDH môn Toán cho HS lớp 5 ở Trường Tiểu học Yên Thế, phường Tân Bình, Thành phố Hồ Chí Minh theo hướng PTNL” là cần thiết. Trong phạm vi bài viết này, tác giả trình bày một số vấn đề về lý luận từ kết quả nghiên cứu đề tài trên.

II. CƠ SỞ LÝ LUẬN

2.1. Các khái niệm có liên quan

2.1.1. Dạy học môn toán lớp 5 cho học sinh tiểu học

Dạy học là một quá trình có mục đích và có tổ chức, trong đó giáo viên (GV) và HS tương tác hai chiều để GV định hướng – hỗ trợ việc học, còn HS chủ động tiếp nhận, thực hành và vận dụng; qua đó hình thành tri thức, kỹ năng, thái độ, đồng thời PTNL và phẩm chất của người học.

Toán lớp 5 là môn học thuộc chương trình giáo dục tiểu học, nằm trong lĩnh vực bắt buộc theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 do Bộ

Giáo dục và Đào tạo ban hành tại Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT. Đây là năm học cuối cùng của bậc tiểu học, đóng vai trò quan trọng trong việc tổng kết, hệ thống hóa các kiến thức toán học đã học và chuẩn bị nền tảng vững chắc cho HS bước vào bậc trung học cơ sở.

Nội dung môn Toán lớp 5 bao gồm các mạch kiến thức chính như: số học, đại lượng và đo đại lượng, hình học, và giải toán có lời văn với các bài toán mang tính thực tiễn và tư duy logic.

Thông qua việc học Toán lớp 5, HS không chỉ tiếp nhận tri thức mà còn rèn luyện năng lực tư duy logic, khả năng giải quyết vấn đề, kỹ năng tính toán, và đặc biệt là vận dụng kiến thức toán học vào thực tiễn cuộc sống.

2.1.2. Phát triển năng lực

Theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018: “năng lực bao gồm năng lực chung (như tự chủ, giao tiếp, giải quyết vấn đề, sáng tạo) và năng lực đặc thù môn học (như năng lực toán học, ngôn ngữ, khoa học...)”.

Theo Từ điển Tiếng Việt: “Phát triển là biến đổi hoặc làm cho biến đổi từ từ đến nhiều, từ hẹp đến rộng, từ thấp đến cao, đơn giản đến phức tạp” (Hoàng Phê, 2003).

Theo cách hiểu của tác giả thì: PTNL được hiểu là quá trình vận động theo chiều hướng đi lên từ trình độ thấp lên trình độ cao hơn, diễn ra thông qua việc tổ chức các hoạt động giáo dục nhằm hình thành, rèn luyện và nâng cao những năng lực cần thiết cho người học.

Từ các khái niệm đã nêu có thể hiểu: HĐDH môn Toán lớp 5 theo hướng PTNL HS tiểu học là quá trình tổ chức, điều hành và kiểm soát các hoạt động học tập Toán sao cho người học không chỉ lĩnh hội kiến thức mà còn biết cách vận dụng vào giải quyết vấn đề trong thực tiễn. Trong HĐDH này, GV đóng vai trò hướng dẫn, tạo môi trường học tập tích cực, giao nhiệm vụ học tập phù hợp với từng trình độ HS, sử dụng phương pháp và hình thức tổ chức dạy học đa dạng như: dạy học theo trạm, học qua dự án, trò chơi học tập, hợp tác nhóm... nhằm PTNL toán học và các năng lực chung khác.

2.2. Hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở Trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

2.2.1. Nội dung hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Nội dung chương trình môn Toán lớp 5 theo

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 được thiết kế dựa trên quan điểm PTNL, kế thừa những kiến thức cốt lõi và mở rộng theo hướng tích hợp – thực tiễn, giúp HS không chỉ “biết” mà còn “làm được”, “vận dụng được” kiến thức trong cuộc sống. Nội dung được chia thành các mạch kiến thức chính, cụ thể:

Số học: HS được củng cố và mở rộng kiến thức về số tự nhiên, phân số, số thập phân, tỉ số phần trăm và các phép tính tương ứng. Trọng tâm là khả năng vận dụng vào các tình huống thực tế như tính toán chi tiêu, đo lường, so sánh.

Đại lượng và đo đại lượng: HS tìm hiểu các đơn vị đo độ dài, diện tích, thể tích, thời gian, vận tốc... và thực hành đổi đơn vị, tính toán có liên hệ đến đời sống.

Hình học: Giúp HS nhận biết, mô tả, phân biệt và tính toán trên các hình như tam giác, hình thang, hình tròn, hình hộp chữ nhật, hình lập phương... phát triển tư duy không gian, trí tưởng tượng và khả năng mô hình hóa.

Giải toán có lời văn: Tăng cường khả năng đọc hiểu đề toán, xác định dữ liệu – yêu cầu, lập kế hoạch giải, trình bày lời giải rõ ràng, hợp lý. Đây là nội dung cốt lõi trong PTNL giải quyết vấn đề.

Thống kê và xác suất sơ cấp: HS được làm quen với thu thập, tổ chức, biểu diễn và phân tích dữ liệu đơn giản; ước lượng khả năng xảy ra của sự kiện – góp phần phát triển tư duy xác suất và thống kê cơ bản.

2.2.2. Phương pháp hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Phương pháp dạy học khám phá – phát hiện: HS chủ động tiếp cận và phát hiện kiến thức thông qua các tình huống có vấn đề do GV tổ chức. Phương pháp này PTNL tư duy logic, phân tích và khái quát hóa toán học.

Phương pháp dạy học giải quyết vấn đề: HS được đặt vào các tình huống thực tế hoặc giả định có tính thách thức để vận dụng kiến thức, tìm cách giải quyết. Qua đó hình thành năng lực ứng dụng toán học và tư duy phản biện.

Phương pháp dạy học hợp tác – thảo luận nhóm: Giúp HS PTNL giao tiếp toán học, khả năng trình bày, bảo vệ ý kiến và làm việc nhóm hiệu quả.

Phương pháp dạy học qua trò chơi toán học: Kích thích hứng thú, rèn luyện kỹ năng tính toán, tư duy nhanh nhạy, đồng thời tạo môi trường học tập nhẹ nhàng, hiệu quả.

Phương pháp tích hợp và liên môn: Tăng cường liên hệ kiến thức toán với các môn học khác (Khoa học, Tự nhiên – Xã hội, Tin học...), qua đó PTNL vận dụng và giải quyết vấn đề trong bối cảnh thực tế.

Phương pháp sử dụng công nghệ thông tin: Khai thác phần mềm học Toán, bảng tương tác, video minh họa giúp HS tiếp cận kiến thức sinh động, trực quan, nâng cao khả năng công nghệ và học tập tự chủ.

2.2.3. Hình thức hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Dạy học cá nhân hóa: GV chú trọng đến đặc điểm, nhu cầu và tốc độ học tập riêng của từng HS, tạo điều kiện cho các em tự học, tự điều chỉnh tiến trình học tập.

Dạy học theo nhóm: HS được phân nhóm linh hoạt để thực hiện nhiệm vụ chung, qua đó PTNL hợp tác, kỹ năng giao tiếp và giải quyết vấn đề.

Dạy học theo trạm: Các hoạt động học tập được bố trí tại các “trạm học tập” khác nhau trong lớp học. HS luân chuyển và thực hiện các nhiệm vụ ở từng trạm, phát huy năng lực tự học, tự quản, khám phá kiến thức.

Tổ chức hoạt động trải nghiệm – thực tiễn: Đưa HS tiếp cận bài toán gắn với đời sống qua hoạt động đo đạc, thu thập dữ liệu, chơi trò chơi toán học, khảo sát thực tế...

Ứng dụng công nghệ thông tin: Kết hợp sử dụng phần mềm, trò chơi học tập, bảng tương tác, bài giảng điện tử... giúp HS tiếp cận kiến thức trực quan, sinh động.

2.2.4. Kiểm tra, đánh giá kết quả học môn toán lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

KTĐG kết quả học môn Toán lớp 5 theo hướng PTNL là quá trình thu thập và phân tích minh chứng về mức độ HS đạt được yêu cầu cần đạt của môn Toán, trong đó trọng tâm không chỉ dừng ở việc ghi nhớ kiến thức hay thực hiện kỹ thuật tính toán, mà là khả năng vận dụng kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm để hoàn thành nhiệm vụ học tập trong các tình huống đa dạng. Bản chất của đánh giá theo năng lực là đánh giá việc HS “làm được gì” với những điều đã học, thể hiện qua cách lựa chọn phương pháp giải, lập luận, trình bày, kiểm tra kết quả và điều chỉnh cách làm phù hợp bối cảnh.

Trong dạy học môn Toán, hệ thống năng lực thường được xác định theo cấu trúc từ năng lực

chung (tự chủ và tự học; giao tiếp và hợp tác; giải quyết vấn đề và sáng tạo) đến năng lực đặc thù môn Toán, và được cụ thể hóa tiếp thành các năng lực thành phần/biểu hiện để GV theo dõi trong quá trình dạy học và KTĐG. Vì vậy, KTĐG theo hướng PTNL đòi hỏi GV xác định rõ tiêu chí đánh giá, từ đó thiết kế nhiệm vụ và công cụ đánh giá phù hợp để ghi nhận được cả kết quả và quá trình thực hiện của HS.

2.3. Quản lý hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở Trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

2.3.1. Xây dựng kế hoạch hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Xây dựng kế hoạch HĐDH môn Toán lớp 5 là một nội dung trọng tâm trong quản lý dạy học ở trường tiểu học, đặc biệt trong điều kiện triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực HS. Nếu như trước đây kế hoạch dạy học thường tập trung vào việc phân phối nội dung kiến thức theo thời lượng, thì trong tiếp cận mới, việc lập kế hoạch cần chuyển từ tư duy “dạy cái gì” sang tư duy “HS làm được gì”, tức là xác định rõ các yêu cầu cần đạt và các năng lực cần hình thành, phát triển thông qua từng mạch nội dung của môn Toán lớp 5.

Về mặt quản lý, kế hoạch HĐDH môn Toán lớp 5 cần được xây dựng đồng bộ ở nhiều cấp độ, gồm: kế hoạch năm học của nhà trường; kế hoạch chuyên môn của tổ/khối; kế hoạch dạy học của GV; và kế hoạch bài dạy.

Trong quá trình xây dựng kế hoạch, HT giữ vai trò chỉ đạo, định hướng và tổ chức thực hiện. Trước hết, HT cần xác định rõ phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm, mục tiêu và các chỉ tiêu chuyên môn liên quan đến dạy học môn Toán lớp 5 theo định hướng năng lực. Trên cơ sở đó, HT chỉ đạo TCM xây dựng kế hoạch dạy học thống nhất, hướng dẫn GV cụ thể hóa mục tiêu bài học theo yêu cầu cần đạt, lựa chọn nội dung phù hợp, thiết kế chuỗi hoạt động học tập phát huy tính tích cực của HS, dự kiến phương pháp và hình thức tổ chức dạy học, đồng thời tích hợp kế hoạch kiểm tra, đánh giá theo hướng đánh giá năng lực.

Kế hoạch dạy học theo hướng PTNL cần dựa trên các căn cứ khoa học và thực tiễn, bao gồm: yêu cầu cần đạt của chương trình và sách giáo khoa; kết quả khảo sát, đánh giá chất lượng HS đầu năm; đặc điểm tâm lý lứa tuổi và sự khác biệt

trình độ trong lớp; điều kiện cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, học liệu và thời lượng theo quy định.

2.3.2. Tổ chức hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Trước hết, nhà trường cần kiện toàn cơ cấu tổ chức và cơ chế phối hợp để triển khai dạy học Toán lớp 5 theo hướng PTNL. HT phân công rõ trách nhiệm cho các lực lượng liên quan (phó HT phụ trách chuyên môn, tổ trưởng chuyên môn, GV dạy lớp 5, nhân viên thiết bị – thư viện), đồng thời xây dựng quy chế phối hợp trong việc chuẩn bị học liệu, thiết bị, tổ chức hoạt động chuyên môn và hỗ trợ HS.

Tiếp theo, nhà trường tổ chức các điều kiện dạy học và tài nguyên học tập phục vụ PTNL. Học liệu cần đa dạng, bao gồm sách giáo khoa, phiếu học tập, hệ thống bài tập phân hóa theo mức độ, học liệu trực quan, học liệu số và các công cụ hỗ trợ dạy học; đồng thời bảo đảm GV và HS tiếp cận thuận lợi. Việc quản lý và sử dụng thiết bị dạy học, đồ dùng trực quan, phần mềm/học liệu số phải gắn với mục tiêu tổ chức hoạt động học, tránh sử dụng mang tính hình thức.

Tổ chức HĐDH trên lớp cần được thực hiện linh hoạt về không gian và hình thức học tập. Nhà trường tạo điều kiện để lớp học được sắp xếp phù hợp cho các hình thức học cá nhân, học nhóm và hoạt động trải nghiệm; khuyến khích GV tổ chức dạy học theo hướng tích cực như khám phá, thảo luận, trò chơi học tập, giải quyết vấn đề, học theo tình huống gần thực tiễn.

2.3.3. Chỉ đạo hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Trước hết, HT cần chỉ đạo rõ ràng về mục tiêu dạy học ngay từ khâu lập kế hoạch. GV cần được định hướng đầy đủ về yêu cầu PTNL của HS lớp 5 trong môn Toán, từ đó xác định các mục tiêu cụ thể trong từng bài học, từng chủ đề phù hợp với năng lực cần hình thành và phát triển. Các mục tiêu phải gắn liền với yêu cầu cần đạt theo Chương trình GDPT 2018, không dừng lại ở việc “dạy đủ nội dung” mà là giúp HS “vận dụng được kiến thức để giải quyết vấn đề”.

HT cần chú trọng công tác bồi dưỡng chuyên môn và chỉ đạo đào tạo GV. Việc tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học, các lớp tập huấn về phương pháp dạy học PTNL, kỹ thuật đánh giá mới và ứng dụng công nghệ vào dạy học là rất cần thiết. Đây là nền tảng

giúp GV đổi mới tư duy, nâng cao năng lực tổ chức lớp học theo định hướng PTNL.

Trong quá trình tổ chức dạy học, HT cần tạo điều kiện đầy đủ về phương tiện, thiết bị, tài liệu dạy học – đặc biệt là tài liệu phân hóa theo năng lực, hệ thống bài tập ứng dụng thực tiễn, phần mềm hỗ trợ giảng dạy môn Toán. Môi trường học tập cần được tổ chức linh hoạt để khuyến khích các hình thức học đa dạng như học nhóm, trò chơi học tập, học qua hoạt động trải nghiệm toán học.

2.3.4. Kiểm tra, đánh giá hoạt động dạy học môn toán cho học sinh lớp 5 ở trường Tiểu học theo hướng phát triển năng lực

Kiểm tra, đánh giá HĐDH môn Toán lớp 5 theo hướng PTNL là một chức năng quản lý nhằm thu thập thông tin, đối chiếu với mục tiêu và yêu cầu cần đạt của Chương trình GDPT 2018 để xác định mức độ thực hiện của GV và TCM trong quá trình dạy học. Trọng tâm của nội dung này không phải là “điểm số hay kết quả cuối cùng của HS”, mà là kiểm tra và đánh giá việc tổ chức dạy học, từ đó kịp thời điều chỉnh, hỗ trợ và nâng cao chất lượng dạy học.

Trong quản lý nhà trường tiểu học, HT (và phó HT chuyên môn) thực hiện kiểm tra – đánh giá HĐDH Toán lớp 5 theo hướng PTNL thông qua hệ thống biện pháp chuyên môn như: kiểm tra kế hoạch dạy học và kế hoạch bài dạy; dự giờ – thăm lớp; kiểm tra hồ sơ chuyên môn; kiểm tra việc sử dụng thiết bị, học liệu; kiểm tra hoạt động sinh hoạt chuyên môn; kiểm tra việc xây dựng đề kiểm tra, ma trận, tiêu chí/rubric; kiểm tra việc thực hiện đánh giá thường xuyên – định kỳ và cách GV sử dụng kết quả đánh giá để điều chỉnh dạy học.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học, việc đổi mới hoạt động dạy học môn Toán ở tiểu học, đặc biệt là lớp 5 – năm học bản lề chuyển tiếp lên trung học cơ sở – đặt ra yêu cầu cấp thiết cả về phương diện chuyên môn và quản lý giáo dục. Bài viết đã hệ thống hóa và làm rõ một số vấn đề lý luận cốt lõi liên quan đến hoạt động dạy học môn Toán lớp 5 và quản lý hoạt động này theo hướng phát triển năng lực học sinh. Kết quả nghiên cứu cho thấy, dạy học môn Toán lớp 5 theo hướng phát triển năng lực không chỉ là sự thay đổi về phương pháp hay hình thức tổ chức dạy học, mà là sự chuyển đổi toàn diện trong tư duy giáo dục, từ mục tiêu, nội dung, phương pháp đến kiểm tra, đánh giá kết

quả học tập. Trên cơ sở đó, quản lý hoạt động dạy học môn Toán cần được thực hiện đồng bộ thông qua các chức năng cơ bản: xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện, chỉ đạo chuyên môn và kiểm tra – đánh giá theo định hướng phát triển năng lực; trong đó vai trò định hướng,

hỗ trợ và điều phối của hiệu trưởng giữ ý nghĩa quyết định. Về mặt lý luận, bài viết góp phần bổ sung cơ sở khoa học cho việc nghiên cứu và triển khai quản lý hoạt động dạy học môn Toán lớp 5 theo hướng phát triển năng lực trong trường tiểu học hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Luật giáo dục 2019.

Nghị quyết số 29-NQ/TW Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện Giáo dục và Đào tạo.

Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành CTGDPT 2018.

Thông tư 22/2016/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo về Sửa đổi, bổ sung một số điều của quy định đánh giá HS tiểu học ban hành kèm theo Thông tư số 30/2014/TT-BGDĐT ngày 28/8/2014 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Thông tư 28/2020/TT-BGDĐT ngày 04/09/2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về Ban hành điều lệ trường tiểu học.

Thông tư số 27/2020/TT-BGDĐT ngày 04/9/2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo về đánh giá HS tiểu học